

BIY 486 Hayvan Sistematiğinin Esasları

Bölüm 7 Taksonların isimlendirilmesi

1

Genel Tanım

- Nomenklatur, tabiatta halen yaayan, ya da nesli tükenmi olan organizmaların bilimsel isimlendirilme sistemidir.
- Hayvanların isimlendirilmesi zoolojik nomenklatur, bitkiler botanik nomenklaturü, bakteriler ise bakteriyolojik nomenklatur sistemine göre isimlendirilir.
- Her nomenklatur sistemi di erinden baımsızdır.
- Zoolojik isimlendirme sisteminin baılangıç tarihi 01. 01. 1758'dir.
- Bundan önceki tarihlerde yapılmı tanım ve isimlendirmelerin hepsi, bug ün geçerli de ildir.

2

Genel Kurallar

- Binominal nomenklatur, ikili isimlendirme sistemidir. Yani bir tür en az iki isim kullanılarak isimlendirilir. Birinci isim cins, ikinci ise tür kategorisinde taksonu ifade eder.
- Binominal isimlendirme Linnaeus ile 1758 yılında baılatılmı olup, önceki tarihlerde isimler ya uninominal ya da plurinominal idi.
- İndiki sistemde sadece cins ve familya kategorilerindeki taksonlar adlandırılırken tek isim kullanılır (uninominal).
- Bilimsel isimler latince veya latincele tirilmi kelimeler olup en az iki harften meydana gelir ve daima latin harfleriyle yazılır.

3

Genel Kurallar

- u harfler bilimsel isimlerde kullanılmaz: ä, é, è, â, ê, ß, ü, ç, ş, ı, ö gibi.
- Cins ve familya kategorisindeki isimler daima büyük harf ile buna karşılık tür ve alt tür isimleri küçük harf ile baılar.
- Bilimsel isimler iki tane ise birincisi cins, ikincisi ise türü ifade eder.
- Üç isim ise üçüncüsü alt türe aittir.
- isimlerden sonra gelen ahısları soyadları yazılmı ise, bu yazar isimleri ilk defa tanımlayarak isimlendirdikleri taksonun adının saında yer alır.
- Yazar adından virgül ile ayrılan tarih ise isimlendirme i leminin yayınlandığı yılı gösterir.

4

Familya Kategorisi Taksonları

- Familya kategorisi botanik ve zoolojide farklı biçimde ve çeşitli alt kategorilere ayrılır.
- Bunların bilimsel isimleri nominatif (yalın) ve plural (çoğul) olup ayırt edilebilmeleri ancak son ekleri ile mümkündür.
- Alt kategoriler ve son ekleri a aındaki listede verilmi tir

5

Cins Kategorisi Taksonları

- Familya grubu isimlerinden nominatif ve singular (tekil) olmalarıyla ve özel bir son ek taımlarıyla ayırtedilirler.
- Bu kategori içerisinde esas itibarıyla cins ve alt cins isimleri girer. Alt cins adı, cinsinkiyle aynı özellikleri taşıır, ancak yazılırları () içerisinde ve cins ile tür adı arasında yer alır.
- Bir cins içerisinde çok sayıda alt cins bulunabilir.
- Zoolojik isimlendirmede, sınıflandırma gereği ayrıca divizyon ve seksiyon gibi alt bölümler de cins kategorisi içerisinde yer alabilir.

6

Cins Kategorisi Taksonları

- Cins grubu isimlerin birer grammer e eyi vardır. Yani bunlar erkek, di i veya nötr olabilir. Bu ya cins son ekinden, ya da kelimenin orijinininden belirlenir. Bazı örnekler a a ıda verilmi tir.
- E er bilimsel isim latince veya yunanca kökenli ise e eyi o dildeki normal e eyi ile aynıdır.
(-ornis erkek; -caris di i; -gaster di i; -lepis di i; -opsis di i.
- Sonu -us ile biten bazı latince kelimeler di idir
(-acus, -alvus, -domus, -fraus, -humus, -laus, -tellus, -vannus).
- öyle sonlanan kelimeler ise nötr'dür: -gramma, -soma, -stigma, -stoma

7

Cins Kategorisi Taksonları

- Yunanca kökenli olup sonu -us ile biten bazı kelimeler erkek e eylidir.
-cephalus, -chettus, -chilus, -crinus, -echinus, -gnathus, -rhamphus, -rhynchus, -sorus, -stethus, -stomus.
- u son ekler di idir: -cera, -metopa.
- -cola ile sonlanan bile ik latince kelimeler erkek sayılır: Sylvicola, Monticola, vs.
- -ops ile sonlanan bütün kelimeler kökü ne olursa olsun erkektir.
- Sıfat kökenli erkek kelimelerin son ekleri öyledir: -ides, -istes, -ites, -odes, -oides.

8

Tür Kategorisi Taksonları

- Bu gruba tür, alttür ve varyasyonlar dahildir.
- Ancak zoolojik nomenklatur kurallarına göre 1961 yılından sonra alttürden daha alt basamak olan varyasyonlar infrasubspesifik isim sayılır ve geçerli de ildir.
- Botanik nomenklatur kurallarına göre ise varyasyonlar geçerlidir.
- Zoolojide geçerli en alt basamak alttür, botanikte ise varyasyondur.

9

Tür Kategorisi Taksonları

- Bir organizma bilim alemine ilk defa tanıtılırken önce morfolojik özellikleri ele alınır.
- Daha sonra e er tespit edilebilmi ise ekolojik ve biyolojik özellikleri de verilir.
- Çe itli özellikleri ile ilk kez tanımlanan bir canlı, nomenklatur kurallarına göre de isimlendirilir.
- Bütün bu i lemler, konuyla ilgili bir dergide yayınlandı ı zaman bilime kazandırılmı olur.

10